

AVG – Een kort overzicht van de impact van de AVG per 25 mei 2018

Tweede Kamer neemt Uitvoeringswet AVG aan

Eind februari 2018 presenteerde de Europese Commissie de stand van zaken omtrent de implementatie van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R0679&from=NL>) in de lidstaten. Hieruit bleek onder andere dat in nog maar twee lidstaten de relevante nationale wetgeving was aangenomen. Dit nationaal wettelijk kader moet in orde zijn voor de regels van de AVG op 25 mei 2018 van toepassing worden. Het wetsvoorstel voor de Nederlandse Uitvoeringswet AVG is in december 2017 bij de Tweede Kamer ingediend. Het wetsvoorstel van de Uitvoeringswet is met aangenomen.

Per 25 mei 2018 moeten onder andere decentrale overheden voldoen aan de regels van de Europese Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG). De AVG vervangt de Europese richtlijn bescherming persoonsgegevens. In Nederland was deze richtlijn geïmplementeerd in de Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp).

Waarom de Uitvoeringswet?

De AVG is een Europese verordening. Dit betekent dat decentrale overheden en betrokkenen rechtstreeks aan de regels gebonden zijn en zich ook direct op de bepalingen kunnen beroepen. In tegenstelling tot de richtlijn hoeft de verordening niet te worden omgezet in nationale wetgeving. De AVG biedt de lidstaten echter nog wel ruimte om bepaalde keuzes te maken. In Nederland zijn deze uitgewerkt in de Uitvoeringswet AVG, waarmee ook de huidige Wet bescherming persoonsgegevens wordt ingetrokken.

Het wetsproces

- Met de eerste wetswijziging van de Uitvoeringswet van 14 februari 2018 zijn een aantal veranderingen doorgevoerd. Bijvoorbeeld om ervoor te zorgen dat een minderjarige of onder curatele gestelde contact op kan nemen met niet-commerciële hulp of adviesdiensten, zonder dat daar toestemming van de wettelijke vertegenwoordiger voor nodig is. Daarnaast zijn met deze wetswijziging ook een aantal bevoegdheden van de Autoriteit Persoonsgegevens (AP) verduidelijkt en is de Uitvoeringswet in bepaalde gevallen aangescherpt om deze meer beleidsneutraal te maken. Dit houdt in dat de bepalingen van de AVG nog beter zijn aangesloten bij de regels die onder de Wbp golden.
- De tweede wetswijziging op 9 maart 2018 gaf de AP rechtspersoonlijkheid en verduidelijkte onder meer regels over de begroting van de AP.

Verdere verloop wetsproces

Nu het wetsvoorstel voor de Uitvoeringswet door de Tweede Kamer is aangenomen, zal de Eerste Kamer nog over het wetsvoorstel stemmen

Als het wetsvoorstel ook door de Eerste Kamer wordt aangenomen, na een voorbereidend onderzoek wat zal starten op 3 april 2018, kan de wettekst ondertekend worden en wordt de Uitvoeringswet gepubliceerd in het Staatsblad. Volgens artikel 53 van de Uitvoeringswet zal deze daarna op een door bij koninklijk besluit bepaald tijdstip in werking treden.

Wat houdt de wet in het kort in?

Vanaf 25 mei 2018 dient elke organisatie die persoonsgegevens verwerkt zich te houden aan de nieuwe Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG).

Verwerken van persoonsgegevens

In de AVG staan persoonsgegevens en de verwerking daarvan centraal. Het is belangrijk om vast te stellen wanneer iets wel of niet kwalificeert als een persoonsgegeven en wanneer sprake is van het verwerken van persoonsgegevens. De verwerking van gegevens anders dan persoonsgegevens valt dus buiten de reikwijdte van de AVG.

Persoonsgegevens

De definitie van **persoonsgegevens** is terug te vinden in artikel 4 lid 1 AVG. Een persoonsgegeven omvat 'alle informatie over een geïdentificeerde of identificeerbare natuurlijke persoon'. Voorbeelden van persoonsgegevens onder de AVG zijn: de naam en het adres van een persoon, het BSN-nummer, een e-mailadres of een vingerafdruk. Hiernaast bestaan er nog **bijzondere persoonsgegevens**. Onder bijzondere persoonsgegevens vallen volgens artikel 9 AVG: gegevens die betrekking hebben tot ras of etnische afkomst, politieke opvattingen, religieuze of levensbeschouwelijke overtuiging, lidmaatschap van een vakbond, genen, biometrie (en dan met het oog op de unieke identificatie van een persoon), gezondheid, seksueel gedrag of seksuele gerichtheid.

BSN-nummers zijn voorbeelden van persoonsgegevens die onder de Wbp nog geclassificeerd werden als bijzondere persoonsgegevens, maar onder de AVG niet langer onder deze categorie vallen. Zoals blijkt uit de Uitvoeringswet (artikel 46) blijven de voorwaarden die Nederland aan de verwerking van het BSN-nummer stelt wel hetzelfde. Nationale identificatienummers mogen alleen worden gebruikt voor in de wet voorgeschreven doelen. Ook strafrechtelijke gegevens staan niet meer in de lijst met persoonsgegevens, maar worden afzonderlijk in artikel 10 AVG behandeld. Genetische en biometrische persoonsgegevens zijn met de komst van de AVG wel in artikel 9 opgenomen als bijzondere persoonsgegevens. Omdat het gaat over bijzondere persoonsgegevens betekent het dat ze niet verwerkt mogen worden, behoudens in de AVG geregelde uitzonderingen. In de Uitvoeringswet beoogt de Nederlandse wetgever daarnaast een uitzondering op te nemen voor biometrische persoonsgegevens die verwerkt worden met het oog op de unieke identificatie van een persoon.

Verwerken

Volgens artikel 4 lid 2 AVG valt onder verwerken: 'elke bewerking of elk geheel van bewerkingen met betrekking tot persoonsgegevens of een geheel van persoonsgegevens, al dan niet uitgevoerd via geautomatiseerde procedures, zoals het verzamelen, vastleggen, ordenen, etc. van gegevens.' Deze bepaling kan ruim uitgelegd worden. Het enkel inzien van een persoonsgegeven valt ook al onder verwerken.

Met de AVG vervallen een aantal verplichtingen voor organisaties die persoonsgegevens verwerken. Sinds 6 november 2017 hoeven organisaties geen melding meer te doen bij de Autoriteit Persoonsgegevens (AP) als zij persoonsgegevens verwerken. Daarnaast wordt de procedure voor het aanvragen van een voorafgaand onderzoek voor bepaalde verwerkingen aangepast. Voor bepaalde verwerkingen met een hoog risico moest op basis van artikel 31 Wbp een melding gemaakt worden bij de AP. Deze voerde dan een voorafgaand onderzoek uit. Dit voorafgaand onderzoek vervalt onder de AVG en maakt plaats voor de Data protection impact assessment (DPIA).

Wanneer mogen de persoonsgegevens worden verwerkt?

Een organisatie mag alleen persoonsgegevens verwerken indien deze verwerking voldoet aan de verwerkingsbeginselen uit artikel 5 lid 1 AVG.

Minimale gegevensverwerking en opslagbeperking en doelbinding

Artikel 5 lid 1 onder a bepaalt dat een verwerking rechtmatig, behoorlijk en transparant moet zijn. Deze beginselen zijn verder uitgewerkt in de AVG.

Daarnaast blijkt uit artikel 5 lid 1 onder c dat er niet meer persoonsgegevens mogen worden verwerkt dan die noodzakelijk zijn om het geformuleerde doel te bereiken. In artikel 5 lid 1 onder e wordt gesteld dat wanneer deze persoonsgegevens niet meer nodig zijn voor het doel, deze moeten worden verwijderd of geanonimiseerd.

Artikel 6 AVG stelt voorwaarden aan de rechtmatigheid van een verwerking

Juistheid, integriteit en vertrouwelijkheid

De laatste verwerkingsbeginselen uit artikel 5 lid 1 onder d en f bepalen dat de gegevens die verwerkt worden door de organisatie correct en actueel moeten zijn. Wanneer een burger zijn recht op inzake uit artikel 15 AVG uitoefent, kan hij de overheidsorganisatie op grond van artikel 16 AVG vragen eventuele onjuistheden aan te passen. Ook moet de organisatie die gegevens verwerkt de persoonsgegevens beveiligen door passende organisatorische en technische maatregelen te nemen.

Verantwoordingsplicht

In artikel 5 lid 2 AVG wordt ook expliciet genoemd dat de verwerkingsverantwoordelijke, in dit geval dus de (decentrale) overheid,

verantwoordelijk is voor de naleving van de verwerkingsbeginselen en ook kan aantonen dat zij zich hier aan houdt. Voor de (decentrale) overheid kan het dus handig zijn het privacy beleid dat zij opstelt te publiceren op haar website. Ook het bijhouden van een overzicht van de verwerkingen die de organisatie uitvoert draagt bij aan het kunnen voldoen aan deze verantwoordingsplicht. In de volgende Ster AVG-special gaan we verder in op deze verplichtingen van de verwerkingsverantwoordelijke.

Verwerker

In de AVG wordt ook een andere partij onderscheiden: de verwerker. Deze werd onder de Wbp de bewerker genoemd. Artikel 4 lid 8 AVG definieert een verwerker als 'een natuurlijke persoon of rechtspersoon, een overheidsinstantie, een dienst of een ander orgaan die/dat ten behoeve van de verwerkingsverantwoordelijke persoonsgegevens verwerkt.' Een goed voorbeeld van een verwerker is bijvoorbeeld een salarisadministratiekantoor of een ICT-bedrijf dat de systemen waar de persoonsgegevens in worden verwerkt beheert.

Zo dient de verwerker van persoonsgegevens zich te houden aan verplichtingen die voortvloeien uit artikel 28 van de AVG. Indien een verwerker bijvoorbeeld een andere verwerker (ook wel: sub-verwerker) in dienst wil nemen is hier toestemming voor vereist (artikel 28 lid 2 en 4 AVG). De verwerker mag de persoonsgegevens ook alleen maar verwerken in opdracht van de verwerkingsverantwoordelijke (artikel 29 AVG). Daarnaast moet de verwerker zich houden aan vergelijkbare verplichtingen van de verwerkingsverantwoordelijke. Verwerkers moeten melding maken van datalekken (art. 28 lid f en art. 32 lid 2 AVG), een verwerkingsregister bijhouden (art. 30 lid 2 AVG) en soms een Functionaris voor Gegevensbescherming aannemen.

Verwerkersovereenkomst

Een verwerkersovereenkomst is een overeenkomst tussen een verwerkingsverantwoordelijke en verwerker. Artikel 28 AVG bepaalt dat de gegevensverwerking, uitgevoerd door de verwerker voor een verwerkingsverantwoordelijke, vastgelegd moet worden in een verwerkingsovereenkomst.

Recht van bezwaar

Artikel 21 AVG behandelt het recht van de betrokkene om bezwaar in te dienen als een organisatie persoonsgegevens verwerkt op grond van een gerechtvaardigd belang of een taak van algemeen belang. Als een betrokkene bezwaar aantekent tegen de verwerking van zijn persoonsgegevens, dan dient de verwerkingsverantwoordelijke in beginsel te stoppen met het verwerken van de gegevens, behalve wanneer de organisatie dwingende gerechtvaardigde gronden aanvoert voor de verwerking. Deze gerechtvaardigde gronden moeten belangrijker zijn dan de belangen, rechten en vrijheden van de betrokkene of moeten een rechtsovereenkomst betreffen.